

TÖRTÉNELEM

3. MINTAFELADATSOR

EMELT SZINT II.

2015

A VIZSGA IDŐTARTAMA: 140 PERC

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Fontos tudnivalók¹

Kérjük, hogy egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is.

Válaszaiban a lényeg megfogalmazására törekedjen, ne lépje túl a rendelkezésre álló helyet!

Kérjük, kék színű tollat használjon.

A feladatok megoldásakor tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat:

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlap utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Használja minden feladat megoldásához a megengedett segédeszközöket: a középiskolai történelmi **atlasz** térképeit (**az adatsorok nélkül**), valamint a helyesírási szótárt! A személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak pontos helyesírással értékelhetők.
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!

A szöveges, kifejtendő feladatok kidolgozásakor az alábbi munkamenetet javasoljuk:

1. Helyezze el időben és térben a feladatban megjelölt problémát!
2. Használja föl a feladat megértéséhez a forrásokat, illetve a középiskolai történelmi atlasz térképeit!
3. Gyűjtse össze azokat az általános fogalmakat (pl. fejlődés, változás, termelés), illetve az adott korszakhoz kapcsolódó fogalmakat (pl. várjobbágy, céh, személyi kultusz), melyekkel az adott probléma bemutatható!
4. Az állításait támassza alá a forrásokból megszerzhető információkkal, következtetésekkel!
5. Ha szükséges, készítsen vázlatot, illetve pizkozatot!
6. Tárja föl a probléma előzményeit, okait, következményeit!
7. Fogalmazzon meg feltételezéseket, magyarázatokat!
8. Építse be a mondanivalójába az ismereteit (pl. nevek, évszámok), nézőpontját, véleményét!
9. Ügyeljen arra, hogy a mondatai világosak legyenek!
10. Szerkessze meg a szövegét, és figyeljen a helyesíráásra is!

Tájékoztatóul az esszék javításának a szempontjai:

- a feladat megértése,
- megfelelés a tartalmi követelményeknek,
- a válasz megszerkesztettsége, logikussága, nyelvhelyessége és helyesírása.

Eredményes munkát kívánunk!

¹ A feladatsorokat az OFI munkatársai készítették vizsgafejlesztési, kutatási célból. A feladatsorok lényegileg hasonlóak, a vizsgakövetelményeknek megfelelnek, de számos részletükben nem egyeznek az OH tételkészítő bizottság által készített és készítendő feladatsorokkal, hisz a feladatok fejlesztése folyamatban van. E projekt célja ennek a munkának a támogatása volt.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

Olvassa el figyelmesen!

A következő feladatok közül összesen hármat kell kidolgoznia.

Az alábbi szabályok alapján kell választania:

- egy az **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid (1.)** feladat,
- egy a **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú (2.)** feladat,
- egy, valamely **több korszakon átívelő** történelmi probléma bemutatására irányuló **hosszú (3.)** feladat.

Az első és a második szöveges feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia. A harmadik feladatnál bármelyik esszét választhatja, függetlenül attól, hogy melyik variációt írta meg az első két feladat esetében.

A feladatok témái:

13. Az USA létrejötte (rövid)
14. A náci gazdaságpolitika (rövid)
15. Hunyadi János törökellenes harcai (hosszú)
16. A Rákosi-korszak gazdasága (hosszú)
17. A jobbagység helyzetének a változása (a XIV. századtól a XIX. századig) (komplex)
18. Gazdasági szerkezetváltások (komplex)

Lehetséges feladatkombinációk (Jelölje választását X jellel!):

13.	13.	14.	14.
16.	16.	15.	15.
17.	18.	17.	18.

Csak ezekből választhat!

Tanulmányozza figyelmesen a feladatokat!

Csak a szabályosan kiválasztott feladatok értékelhetők.

A feladatok után az értékelési szempontok szerepelnek, az elért pontszámokat a javító tanár állapítja meg.

A feladatok közül csak a választott hármat dolgozza ki!

A válaszok elkészítése során fogalmazvány (piszkozat) készíthető.

A feladatsorban nem jelölt források származási helye: a korábbi OFI fejlesztések feladataiból származnak (a DVD-n lévő anyag 2007-es).

13. Az USA létrejötte (rövid)

Hogyan érvényesül a felvilágosodás hatása és az alkotmányosság az amerikai Függetlenségi nyilatkozatban? *Mutassa be a témát a forrás és az ismeretei segítségével!*

„[...] Magától értetődőnek tartjuk azokat az igazságokat, hogy minden ember egyenlőnek teremtett, az embert teremtője olyan elidegeníthetetlen jogokkal ruházta fel, amelyekről le nem mondhat, s ezek közé a jogok közé tartozik a jog az élethez és a szabadsághoz, valamint a jog a boldogságra való törekvésre. Ezeknek a jogoknak a biztosítására az emberek kormányzatokat létesítenek, amelyeknek törvényes hatalma a kormányzottak beleegyezésén nyugszik. Ha bármikor, bármely kormányforma alkalmatlanná válik e célok megvalósítására, a nép joga, hogy az ilyen kormányzatot megváltoztassa vagy eltörölje, és új kormányzatot létesítsen, olyan elvekre alapítva és hatalmát olyan módon szervezve, amely jobban védi biztonságát, és jobban elősegíti boldogulását. A józan ész azt kívánja, hogy a jól bevált kormányzatot ne változtassuk meg jelentéktelen és múltó nehézségek miatt; és valóban a tapasztalat azt mutatja, hogy az emberiség inkább szenved mindaddig, amíg a rossz nem válik elviselhetlenné, mintsem hogy kivívja jogait, és eltörölje a megszokott formákat. Ha azonban a visszaélések és bitorlások hosszú sora mindig ugyanazt a célt szem előtt tartva azt bizonyítja, hogy a népet teljes zsarnokságba kívánják hajtani, a nép joga és a nép kötelessége, hogy az ilyen kormányzat igáját levesse, és jövő biztonsága érdekében új védelmezőkről gondoskodjék [...]

Elnyomatásunk minden újabb állomásánál a legalázatosabban folyamodtunk orvoslásért; megismételt kérelmeinkre, megismételt sértés volt a válasz. Az a fejedelem, akit minden tetteben ilyen vonások jellemeznek, zsarnok, és nem méltó arra, hogy egy szabad nép uralkodója legyen.” (Függetlenségi nyilatkozat)²

² Rózsavölgyi és társa: Az Amerikai Egyesült Államok népének Függetlenségi Nyilatkozata (Magyar Elektronikus Könyvtár) <http://goo.gl/QjQ17A> (2015. 06.22.)

14. A náci gazdaságpolitika (rövid)

Mutassa be a források és az ismeretei segítségével a náci gazdaságpolitika közvetlen előzményeit és céljait az 1930-as években!

„A sportpalotai rendezvény... Ugyanaz a lelkes tömeg, ugyanaz a fogadkozás Hitler részéről. Szabadon, koncepció nélkül beszélt. Élesen artikulált szavai korbácsként csaptak le a hallgatóságra. Szinte démoni erővel szuggerálta őket, hogy új Németországot teremtsen, hogy véget vet a munkanélküliségnek és a nyomornak. Amikor azt mondta: 'A köz java fontosabb, mint az egyéni érdek', nagyon találva éreztem magam. Addig főként a saját hasznomat néztem, és keveset törődtem a többi emberrel, egészen egocentrikusan éltem. Szégyenkeztem, és legalábbis abban a pillanatban kész lettem volna áldozatot hozni másokért. Lehet, hogy nem én voltam az egyetlen, aki így érzett. Valószínű, hogy sokan nem tudták kivonni magukat Hitler szuggesztiója alól.” (*Visszaemlékezés Hitler egyik 1932-es beszédére*)³

*A plakát szerint heti 5 márka megtakarítással mindenki hozzájuthat egy Volkswagenhez. Az így megtakarított pénzeket a fegyverkezésre költötték el.*⁴

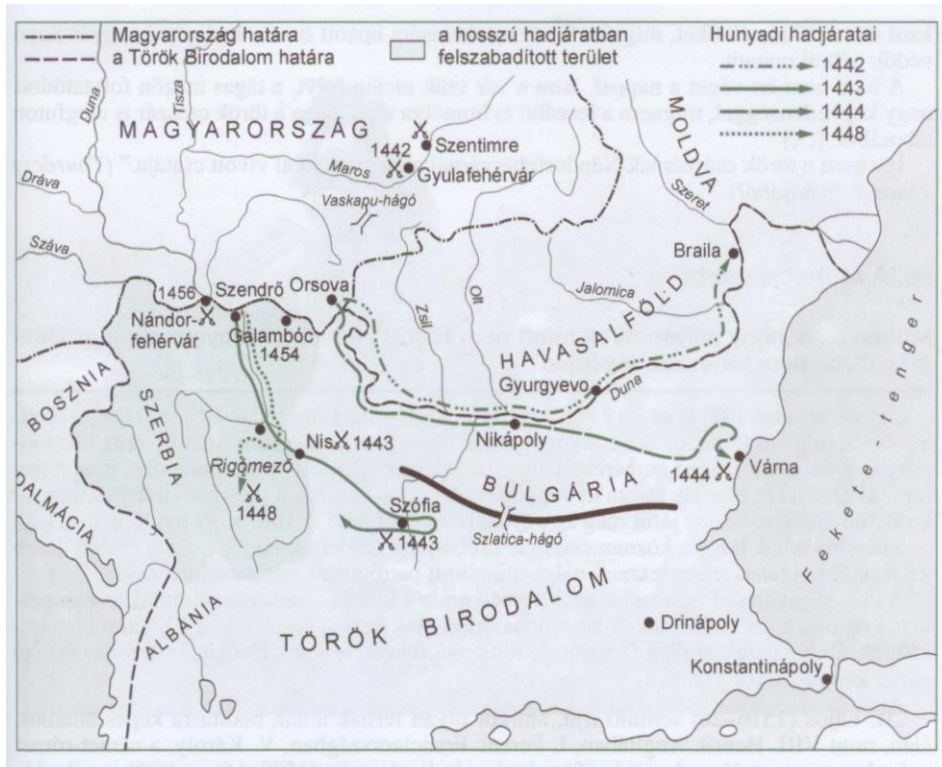
³ A szöveg származási helye: Sulinet Tudásbázis (<http://goo.gl/ixYVXW> – 2015. 06. 20.)

⁴ A kép származási helye: Sulinet Tudásbázis (<http://goo.gl/gspri3> – 2015. 06. 19.)

15. Hunyadi János törökellenes harcai (hosszú)

Miként szolgálták Hunyadi János törökellenes harcai a kereszténység védelmét? **Térjen ki** Hunyadi János hadjáratainak eredményeire is! *Ne eseménytörténetet írjon!*

„Hunyadit úgy ünnepelték az összes keresztény népek, mint a magyar nép és állam igaz védelmezőjét, a törökök pedig úgy emlegették, mint legfélelmetesebb ellenségüket... nyelvükön hadak villámának nevezték, s ha ijesztgetni akarták rosszkedvű gyermekeiket, azt mondogatták nekik: Itt van Hunyadi!” (*Hunyadiról írták 1442-ben, Itáliában*)

Hunyadi János
hadjáratai

„November elején érték el Várnát. Ott tudták meg, hogy az ázsiai török sereg — melyet maga a szultán vezetett — mégis átkelt a tengerszoroson. Hiába volt ott az annyit emlegetett egyesült keresztény flotta. Hunyadi hamarosan legalább kétszeres túlerővel állt szemben. Láta, hogy itt csak egy mentség van: támadnia kell, bátran és gyorsan. Olyan helyet választott az ütközetre, ahol seregének egyik szárnyát tengerparti mocsarak védték a bekerítéstől. A másik szárnyon viszont erős szekérvárat állított, hogy ott se kerülhessenek a hátába a törökök... Nagy nehezen sikerült is mindkét szárnyon megbontani a török hadrendjét. De akkor a fiatal király ötszáz nehézlovasával nekivágtatott a szultán táborát védő janicsároknak. Bele is gabalyodott... a híres gyalogoshad sűrű soraiba.” (*Varga Domokos: A magyaroktól Mohácsig*)

„Elérkezett végre a félelmetes ostromhoz a besztercei gróf úr [Hunyadi]... Csekély számú zsoldosa volt csak a nagy ellenséggel szemben. Magyarországbeli keresztet viselő számos népek is verődtek össze Kapisztrán János fráter alatt... Lengyelország tájairól is jött háromszáz kereszties. Utat-módot keresett [Hunyadi] tehát, miként távolítsa el a nevezett

⁵ A térkép és a szövegek származási helye: a korábbi OFI fejlesztések feladataiból származik (a DVD-n lévő anyag 2007-es).

folyók határáról az ellenséges hajókat, hogy fegyveres segítséget vihessen a várba. Végül hajókat szedett össze, megrakta keresztes népségből való fegyveresekkel, leküldte a Duna folyón az ellenséges hajókkal szembe. A hajók csatáján győzelmet nyervén, a gróf úr nyomban átkelt a várba, s vigasztalta a csüggedt várkapitányokat... Nagyszámú kereszttest is vitt be oda; minthogy ezek közrendű emberek voltak, fegyverforgatáshoz nem értettek, a gróf hadra szoktatta őket, amennyire lehetséges volt. A magyarok vitéz támadása hamar megzavart minden török csapatot, s hátat adva megfutottak. A magyarok pedig új erőre kaptak; kard élével üldözték őket, mígnem a vár rombolására hozott összes hadigép és egyéb ágyú védők nélkül maradt.” (*Thuróczy János krónikájából*)

16. A Rákosi-korszak (hosszú)

Mutassa be a források és az ismeretei segítségével a Rákosi-korszak pártállami rendszerének működését és politikáját! **Térjen ki** válaszában a Rákosi iránti „spontán” megnyilvánulások bizonyítékaira, valamint a pártapparátus szerepére!

Nem kell írnia a gazdasági vonatkozásokról!

„[...] 2. § (1) A Magyar Népköztársaság a munkások és dolgozó parasztok állama.

(2) A Magyar Népköztársaságban minden hatalom a dolgozó népé. A város és falu dolgozói választott és a népnek felelős küldöttek útján gyakorolják hatalmukat.

3. § A Magyar Népköztársaság állama védi a magyar dolgozó nép szabadságát és hatalmát, az ország függetlenségét, harcol az ember kizsákmányolásának minden formája ellen, szervezi a társadalom erőit a szocialista építésre. A Magyar Népköztársaságban megvalósul a munkásság és a dolgozó parasztság szoros szövetsége a munkásosztály vezetésével.” (Részlet az 1949-es alkotmányból)

Idézet a korszakból: „A nép és a párt egy, a párt és a vezér egy, a vezér és a nép egy.”

Ünnepség Rákosi Mátyás 60. születésnapján az Operaházban⁶

Magyar költők külön verseskötetben örökítették meg Rákosi érdemeit születésnapja alkalmából.

„Hej, ha galamb lennék
Tóban megfürödnék,
Hajnali órában
Vígan szárnyra kelnék,
Rákosi elvtárshoz
Köszönteni mennék.”

Rákosiról szóló „népdal”

Az apparátus növekedésének aránya:

- 1949 és 1954 között az államigazgatás létszáma 164 %-kal növekedett.
- 1938 és 1954 között a gazdasági igazgatás létszáma 357 %-kal növekedett.

⁶ A kép származási helye: a korábbi OFI fejlesztések feladataiból származik (a DVD-n lévő anyag 2007-es).

17. A jobbágyság helyzetének változása (a XIV. századtól a XIX. századig) (komplex)

Hogyan és milyen tekintetben vált egységessé a jobbágyság a XIV. század közepe és 1848 között Magyarországon? **Mutassa be** a témát a források és az ismeretei segítségével!

„6. Ezen kívül bármely néven nevezett minden faluban, sőt még az udvarnoki és királynéi falvakban élő valamennyi szántóvető és szőlőbirtokos jobbágyainktól is – kivéve a fallal övezett városokat – ezek minden terményének és borának a kilenced részét fogjuk beszedni, és a királyné asszony is be fogja hajtani és a fent említett bárók és nemcsak bármely birtokaikon élő minden szántóvető és szőlőbirtokos jobbágyuktól hasonlóképpen hajtásuk be, és szedjük be azok minden terményének és borának kilencedrészét a saját szükségletükre.

És ha egyesek az imént említett behajtással kapcsolatban másként járnak el, az olyan ellenszegülőknél és jelen rendeletünk megghiúsítóinak a birtokain a terményeknek és bornak ama kilenced részét – bármiféle mérséklés és engedmény nélkül – a saját szükségletünk céljaira fogjuk behajtani.” (*Nagy Lajos törvényéből*)

„A középkori magyar faluban a több helyiségből álló, rendszerint háromosztatú faházat tekinthetjük általánosnak. A ház bútorzatához ágy, szekrény vagy láda tartozott. A jobbágyságon belül csekély arányt képviselő módosabb családok házaiból olykor [amikor a jobbágycsalád elköltözött földesurától] jelentősebb értéket is elvihettek, elsősorban ágyneműt, ruhadarabokat. A legjelentősebb jobbágyvagyonról egy 1389. évi – e vagyonért folyó – perből értesülhetünk. Kisvárdai Domokos jobbágya, Balázs, a mostohaanyja által elvitt következő tárgyait követeli vissza: 2 ezüstcsésze, 11 kanál 32 forint értékben, 2 öv szintén 32 forint értékben, egy 16 forintos gyűrű, egy aranyedény, palástkapocs, valamint textíliák és ágyneműk. Az egész vagyon értékét 103 forintra becsülték. Összehasonlításképpen: 1399-ben a Tolna megyei Káta birtokot 125 forintért adták zálogba.” (*Magyarok Krónikája*)

„15. Továbbá a nős parasztok: telkesek, házbirtokosok, zsellérek egyaránt, minden évben fejenként egy arany forintot kitevő száz dénárt tartoznak fizetni földesuraiknak (...). 16. Kötelesek továbbá uraiknak hetenként egy napot szolgálni.” (*Az 1514. évi törvényekből*)

„Először: A jobbágyság állapotját annyiban a mennyiben a parasztok ennél fogva eddig elé örökös kötelesség alá vettette és a földhöz köttetve voltak, jövőre teljességgel eltöröljük és azt akarjuk, hogy ebben az értelemben a jobbágy nevezettel tovább ne éljenek. [...] Másodszor: Azt akarjuk, hogy minden parasztnak szabad legyen maga kedve szerint, földes úrnak engedelmével is házasodni, tudományoknak és mesterségeknek tanulására magát adni, s azokat akárhol gyakorolni. [...]” (*1785. évi jobbágyrendelet*)

„Az úrbér és azt pótló szerződések alapján eddig gyakorlatban volt szolgáltatások (robot), dézsma és pénzbeli fizetések, e törvény kihirdetésétől fogva örökösen megszűnnek. 1.§. A törvényhozás a magán földesurak kármentesítését a nemzeti közbecsület védpajzsa alá helyezi.” (*Áprilisi törvények, IX. tc., 1848*)

18. Gazdasági szerkezetváltások a magyar történelemben (komplex)

Hogyan változott a magyar gazdaság szerkezete, ágazati megoszlása a kora újkortól a XX. század közepéig? **Mutassa be** a témát a források és az ismeretei segítségével!

Az 1542. évi kivitel és behozatal összehasonlítása					
A kivitel áruösszetétele			A behozatal áruösszetétele		
Árufajta	Vámérték (ft)	Százalék	Árufajta	Vámérték (ft)	Százalék
Élelmiszer	12 357,90	3,96	Élelmiszer	12 357,10	8,75
Állatok	301 973,05	93,65	Bőr és szőrme	3 365,12	2,32
Bőr és szőrme	7 185,95	2,32	Szövött áru	97 220,16	68,62
Szövött áru	587,20	0,02	Faáru	210,10	0,02
Fémárúk	1 090,00	0,04	Ásványi, fém-, üveg- és szatócsáru	24 611,20	17,41
Szatócsáru	108,80	0,01	Vegyés áru	4 078,10	2,88
<i>Összesen</i>	<i>323 302,80</i>	<i>100,00</i>	<i>Összesen</i>	<i>141 732,78</i>	<i>100,00</i>

A külkereskedelem fontosabb árucikkei a XVIII. század közepén (az összforgalom százalékában)			
Behozatal		Kivitel	
Textília	39	Ökör	38
Szatócsáru	18	Bor	16
Ökör	17	Gabona	13
Vas és vasáru	9	Gyapjú	3
Fűszer	5	Sertés	3
Bőr	4	Juh	2
Selyem	3	Hús	2
Fa és faáru	2	Bőr	2

A nemzeti jövedelem szerkezete százalékban (1867/70-1913)			
	1867/70	1900	1913
Mezőgazdaság	79,0	63,6	61,9
Bányászat és kohászat	2,0	2,7	2,2
Gyáripar	7,0	16,2	19,1
Kisipar	6,0	5,7	6,6
Kereskedelem és szállítás	6,0	11,8	10,2
<i>Összesen</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>

A gyárpar szerkezetének alakulása				
Termelési érték (millió korona) és százalékos megoszlása				
	Érték	%	Érték	%
Bányászat és kohászat	98	6,7	180	5,4
Vas- és fémipar	184	12,6	503	15,2
Gépipar	132	9,0	230	6,9
Villamosenergia-termelés	35	2,4	75	2,3
Építőanyag-ipar	51	3,5	136	4,1
Vegyipar	83	5,7	241	7,3
Nehézipar összesen	486	33,2	1 186	35,8
Textilipar	53	3,6	209	6,3
Egyéb könnyűipar	178	12,4	451	13,6
Könnyűipar összesen	235	16	660	19,9
Élelmiszeripar	645	44,1	1 287	38,9
Összesen	1 465	100	3 314	100

A magyar ipar fejlődése ágazonként						
	1913*	1921	1924	1929	1933	1938
Textilipar	100 %	70 %	121 %	315 %	358 %	420 %
Bőripar	100 %	82 %	86 %	132 %	130 %	201 %
Élelmiszeripar	100 %	70 %	69 %	95 %	61 %	83 %
Liszttermelés	100 %	23 %	82 %	95 %	75 %	91 %
Vas- és fémipar	100 %	66 %	50 %	82 %	45 %	109 %
Gépipar	100 %	44 %	36 %	83 %	33 %	91 %
Vegyipar	100 %	52 %	62 %	108 %	103 %	160 %
Villamosenergia-termelés	100 %	100 %	130 %	254 %	264 %	402 %

*Az 1913-as adat összehasonlítható országterületre vonatkozik.

A választott (13. vagy 14.) rövid esszé megoldása (**Karikázza be** a választott esszé számát!):

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	2	
Tájékozódás térben és időben	2	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	4	
Ismeretszerzés, a források használata	6	
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	6	
A feladatban elérhető összpontszám	20	
Vizsgapont	10	

		Maximális pontszám	Elért pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok	1. A római császárság kialakulása	6	
	2. A szerzetesrendek	5	
	3. Az Anjou-kor társadalma	3	
	4. Kora újkori gazdasági változások	5	
	5. A Rákóczi-szabadságharc előzményei	4	
	6. Az ipari forradalom hatása	3	
	7. A dualizmus társadalma, életmódja	3	
	8. Az olasz fasizmus	4	
	9. A magyar revízió	5	
	10. Az 1950-es évek nemzetközi politikája	5	
	11. Magyarország 1945-1949 között	4	
	12. A nemzetiségek Magyarországon	3	
	I. Összesen		50
II. Szöveges kifejtendő feladatok	13. Az USA létrejötte	10	
	14. A náci gazdaságpolitika	10	
	15. Hunyadi János törökellenes harcai	18	
	16. A Rákosi-korszak	18	
	17. A jobbgyság helyzetének változása	22	
	18. Gazdasági szerkezetváltások	22	
	II. Összesen		50
Az írásbeli vizsgarész pontszáma:		100	

javító tanár

Dátum:

	Az elért pontszám egész számra kerekítve	A programba beírt egész pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok		
II. Szöveges kifejtendő feladatok		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: